

Kon. Goedgekeurd d.d. 22 februari 1958, nr. 58 - GEVESTIGD TE 'S-GRAVENHAGE

Giro no. 468874 t.n.v. de Penningm. der "ODV". DEN HAAG

Secretariaat: Graaf Willem de Rijkelaan 15 Leidschendam Tel: 070 - 275154

W E E K B L A D

nadruk verboden

22e jaargang nr. 2

10 februar 1978

x in de kantlijn betekent de vraag

- " " " " het antwoord

Goeden avond, vrienden.

Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar. Denkt dus zelf na over alles, wat gebracht wordt. Ons onderwerp voor heden werd door u bij het begin van het verenigingsjaar vastgesteld en draagt als titel:

VERDRAAGZAAMHEID IN EEN ONVERDRAAGZAME WERELD

Bij dit onderwerp is het allereerst nodig nader te omschrijven, wat verdraagzaamheid in feite is. Want dat betekent in geen geval, dat je over je moet laten lopen. Helaas denken heel wat mensen, dat het daarop neerkomt: slaat men op de linkerwang, dan dient men de rechter toe te keren, daarop weer de linker enz.

Maar dat heeft niets meer te maken met werkelijke verdraagzaamheid. Die stelt eerder: Men slaat je op de linker wang? Dat kan een vergissing zijn. Dus keer je de rechter toe. Maar slaat men je daar ook op, dan geef je even een dreun terug.

M.a.w.: verdraagzaamheid wordt vaak gezien als een houding van lijdzaamheid en daadloosheid. Maar dit is zij zeker niet. Verdraagzaam zijn betekent eerder, dat je een ieder in zijn eigen waarde en rechten laat, zolang jij door die ander ook in jouw eigen rechten wordt gehandhaafd.

Wanneer een ander jouw persoonlijke ontwikkeling, rechten en noodzaken aan zou tasten, dan heb je alle recht je daartegen te verdedigen. Alleen zul je binnen het kader van de verdraagzaamheid daarbij de ander niet haten.

Je zorgt, dat je zo weinig mogelijk kan gebeuren en doet dit met alle in de omstandigheden redelijke middelen . Maar voor de rest blijf je beseffen: De ander heeft dit mogelijk nodig of weet eenvoudig niet beter. Ik zal om dit alles dus niet boos op hem worden.

Wat wel heel iets anders is dan een lijdzaam ondergaan van alles, wat men je zou willen aandoen. Daarnaast betekent verdraagzaamheid ook, dat er niet gevochten zal worden over

denkbeelden en zaken als b.v. geloof.

De een gelooft dit, de ander gelooft dat. Over feiten zal men ook geheel verschillende meningen kunnen hebben. Men zal dit alles moeten kunnen uiten. Maar het betekent niet, dat je op grond van je eigen geloof of denkbeelden het recht hebt anderen in hun vrijheid van meningsuiting te beperken. En indien er een mogelijk verschil van mening is, dan geldt zelfs: wanneer een ander naar jou luistert, dan ben je in alle verdraagzaamheid verplicht daarna ook naar zijn antwoord te luisteren.

Menige actiegroep zal dit in de praktijk niet willen onderschrijven, maar toch is dit werkelijk de beste benadering van de medemens en diens innerlijk leven.

Kijk je nog wat verder, dan blijkt, dat verdraagzaamheid overal grote invloed zou kunnen hebben, want een dergelijke levenshouding heeft nu eenmaal praktische konsekwenties. In de politiek b.v. zou zij voeren tot decentralisatie.

U vindt dit vreemd? Wanneer je verdraagzaam bent, moet je ook kunnen verdragen, dat een ander zijn eigen weg wil gaan. En dat betekent, dat je voor anderen altijd weer zo weinig mogelijk probeert te bedisselen.

O zeker, er zijn centrale regels en wetten, die onvermijdelijk en noodzakelijk zijn. Denk alleen maar eens aan een algemene verkeerscode. Dergelijke zaken zijn soms onvermijdelijk, al is het alleen maar omdat een ieder binnen een gemeenschap moet weten, waaraan hij zich te houden heeft.

Zelfs t.a.v. dergelijke regels en wetten zal de verdraagzame echter redeneren: wanneer een ander dezen overtreedt, zonder dat daaruit schade of gevaren voor anderen ontstaan, zal ik niet ingrijpen. De ander heeft het recht met en voor zich risico's te nemen, waarbij geen ander betrokken is. Dus moet hij maar doen, zoals hij goed acht, zolang er maar geen anderen het slachtoffer van worden.

Indien iemand arm wil zijn, zo arm, dat u dit voor uzelf niet meer aanvaardbaar zoudt achten, dan zult u verdraagzaam moeten zijn en niet mogen ingrijpen, omdat u dit minder aangenaam vindt. En wil een ander vlooiën hebben, dan is dit ook zijn zaak, al is het uw zaak om te zorgen, dat u op een afstandje blijft.

De kern van verdraagzaamheid is en blijft altijd weer het aanvaarden, dat een ander op zijn eigen wijze denkt, op zijn eigen wijze streeft en op zijn eigen wijze handelt.

In de titel volgt op de verdraagzaamheid een onverdraagzame wereld. U hebt gelijk: uw wereld is inderdaad onverdraagzaam. Maar hoe komt dit in feite?

Op het eerste gezicht lijkt het er erg op, dat een ieder die meent te weten, wat voor hem goed is, op zijn wijze een ieder goed wil doen en wel door hem zijn vrijheid te ontnemen.

Daarnaast redeneren mensen kennelijk te vaak: wat nú is, is voor mij en volgens mij goed. Dus moet het zo blijven. En wanneer iemand het niet met mij eens is, moet ik daar iets tegen doen.

In de praktijk betekent het, dat men in het ene geval een dergelijke mens plaagt en sart, elders verbant men zo iemand, weer elders zet men zo iemand gevangen en in weer een ander geval houdt je zo iemand alleen aan, waarna hij tijdens voorlopig arrest overlijdt in de gevangenis.

Wanneer je dit treft, is het voor jou natuurlijk verschrikkelijk. Maar indien je werkelijk verdraagzaam bent, zul je naast

al het andere ook nog trachten de ander te begrijpen, te beseffen, wat hem tot een dergelijk optreden beweegt. Dit, zonder het daarom goed te keuren natuurlijk.

Voor jezelf kun je onder omstandigheden nog besluiten, in onrecht te berusten. Maar zodra je de rechten en vrijheden van anderen aangetast ziet, dien je je daartegen toch wel te verzetten.

Kortom: je moogt leven en streven volgens je eigen besef van juistheid, maar moogt anderen daarbij niet beperken in hun vrijheid hetzelfde te doen, noch gedogen dat derden een dergelijke beperking van vrijheid voor anderen gaan betekenen. Voorbeeld:

bepaalde vormen van feminisme. De vrouwen, die hierbij betrokken zijn, spreken over de rechten van de vrouw, haar gelijkwaardigheid en moedigen anderen vrouwen aan op hun beurt hun rechten op te eisen.

Wanneer je meent zó te moeten leven, is dit alles je volste recht. Maar wanneer er nu een huisvrouwje is, die in dergelijke dingen geen zin heeft, moet je haar niet gaan vervolgen met verwijten, dat zij de waardigheid van de vrouw te grabbel gooit enz.

Zoals je niet het recht hebt een andere vrouw lastig te vallen, wanneer zij b.v. voor foto's poseert in een minimum aan textiel en haar te verwijten, dat zij alleen maar dient als lustobject en alle vrouwelijke waardigheid wegwerpt.

Indien dit laatste al het geval zou zijn, is het nog altijd haar eigen waardigheid, die zij te grabbel gooit. Dat doen vrouwen wel eens meer en daarbij maakt het weinig verschil uit, of dit nu gebeurt ten bate van een geïllustreerd tijdschrift, een film, of privé. En in ieder geval zal men uitmoeten gaan van het standpunt, dat iemand, die zo wenst te leven, ook het recht heeft, om dit te doen.

Ik meen, dat dit recht om jezelf te zijn in uw wereld te weinig begrepen wordt. Er zijn heel wat mensen, die voortdurend bezig zijn om te voorkomen, dat anderen "zondigen" en beseffen niet, dat de anderen dit mogelijk op een afwijkende wijze beschouwen, zoals zij ook niet beseffen, dat zijzelf door een dergelijk optreden nog veel meer zondigen en wel door hoovaardigheid. Want degenen, die zo als zedemeester op treden gaan er vanuit, dat anderen niets en zichzelf alles weten.

Opvallend is in dergelijke gevallen bovendien, dat deze zedemeesters vooral graag een absoluut oordeel vellen over zaken, waarvan zij geen verstand hebben. Van enig begrip voor of verstand van de werkelijke toestand is zelden voldoende sprake om hun opvattingen ook maar redelijk te kunnen noemen.

Dergelijke mensen zeggen b.v.: naturellen zijn geen blanken. Wat waar is. Zij behoren dus niet in onze samenleving een belangrijke rol te spelen - wat vraagwaardig is - om vervolgens te beweren: wij weten maar al te goed, hoe dergelijke wezens dienen te leven. Waarop men kijkt in een geschiedenisboek en de toestand van vijfhonderd jaren geleden beschouwt als norm zichzelf ten zeerste prijzen, wanneer men daarin nog enige verandering toelaat.

Waarop dergelijke mensen veelal vervolgen: Wanneer wij jullie minderwaardige wezens de kans geven mee te werken in

onze goede blanke gemeenschap, dan hebben jullie verder alleen maar dankbaar, bescheiden en stil te aanvaarden, wat wij daarin voor jullie bestemmen.

Een dergelijk standpunt is natuurlijk wel begrijpelijk. Je kunt best begrijpen, hoe de mensen tot een dergelijk standpunt komen. Maar aanvaardbaar is het voor een verdraagzame niet.

Zoals je mogelijk ook heel goed zult kunnen begrijpen, waarom mensen b.v. - om eens actueel te zijn - sinaasappels injecteren met kwik. Een kostbare zaak, die op langere termijn bovendien weinig uit zal halen. Maar goed. Je kunt begrijpen, dat de mensen die dit doen, daarbij ideële beweegredenen hebben, die hen er toe te brengen dergelijke daden te stellen om een bepaalde andere groep te schaden.

Maar je moet daarbij eveneens beseffen, dat men, door zo te handelen, in feite anderen gevaren laat lopen en bovendien aan anderen eisen stelt, die men voor zich af zou wijzen onder gelijke omstandigheden als een onduldbare aantasting van eigen recht en persoonlijkheid.

Een verdraagzame zal in dergelijke gevallen zeggen: wat je brengt tot je daden enz., kan ik begrijpen. Ik zal je zelfs niet veroordelen, om hetgeen je doet, maar ik zal wel maatregelen treffen, waardoor je dergelijke zaken niet meer kunt doen. Want je hebt nu eenmaal niet het recht anderen te dwingen of te schaden.

U hebt gelijk, wanneer u stelt, dat de onverdraagzaamheid in uw wereld groot is en zelfs soms gepredikt wordt, zij het onder een andere naam, zoals b.v. polarisatie. Want dit begrip polarisatie - dit voor degenen, die mij nu niet meer kunnen volgen - betekent in feite een met alle middelen vergroten van tegenstellingen. Waarbij men verder een toenemend onbegrip probeert te veroorzaken voor elk ander standpunt dan het eigene. Wat niet aanvaardbaar kan zijn.

Wat kun je dan wel aanvaardbaar noemen? Afwijkend gedrag dat niemand schaadt. B.v. het dragen van lange haren, baarden, het lopen in gerafelde kleren - al is, naar ik vrees, dat al weer uit de mode. Je hebt het recht niet die ander een viezerik te noemen - tenzij je dit kunt ruiken misschien - of anders te behandelen dan korrekt geklede mensen.

Je moogt zo iemand ~~niet~~ anders gaan behandelen dan anderen of beweren, dat zo iemand niet deugt. Want dat weet je immers niet. Dergelijke mensen of anderen beoordelen aan de hand van hun uiterlijk is onaanvaardbaar. Je moogt medemensen ten hoogste beoordelen aan de hand van hun daden en zelfs dan nog slechts zover die daden direct ingrijpen in de vrijheid om zichzelf te zijn bij anderen.

Die aantasting van uw vrijheden omvat natuurlijk wel meer dan alleen directe ingrepen in uw persoonlijke zaken. Stel, dat iemand vlak bij uw deur een atoomcentrale wil bouwen. Het is begrijpelijk, dat er heel wat mensen zijn, die dit maar een heel griezelige zaak vinden. Wanneer nu de bouwers niet in staat zijn de mensen gerust te stellen en aan te tonen tot ieders tevredenheid - en niet alleen tot tevredenheid van de bouwers - dat er geen sprake is van een werkelijk groot risico zo hebben die anderen het recht volgen mij, om met alle middelen tegen die bouw en in bedrijfsstelling in te gaan.

Maar dan heb je nog niet het recht die bouwers daarom uit te maken voor egoïsten, dwazen of iets dergelijks. Want je weet niet zeker, dat zij dit zijn. Alleen mag je duidelijk maken, dat die anderen geen rekening houden met u. En u kunt dan daaraan toevoegen: ook ik ben een mens, ook ik heb het recht, dat men rekening houdt met mij en mij geen angsten of gevaren oplegt zonder mijn wil. Desnoods zegt u er bij: Indien die bouwers dan al zo graag iets dergelijks willen hebben, laten zij het dan in hun eigen achtertuintje doen.

Mogelijk lijkt u een dergelijke houding wat zonderling. Maar ik besef wel degelijk de feiten. In uw wereld is in de nabije toekomst, gezien de maatschappelijke samenhangen en de wensen en eisen van de meerderheid van de mensen, een must. Het kan eenvoudig niet anders.

Aan de andere kant kun je ook niet zonder meer beweren, dat deze op zich noodzakelijke atoomenergie iets goeds is. Wees dan verdraagzaam en stel: Ik als persoon kan begrijpen, dat anderen over dergelijke krachtbronnen wensen te beschikken. Maar ik kan niet aanvaarden, dat zij daartoe risico's nemen, die niet alleen henzelf, maar ook anderen kunnen treffen.

Alleen op grond van dit laatste kun je je terecht verzetten. Dus niet tegen de mensen en hun wensen en plannen, maar tegen de situaties, die zij daardoor voor hun medemensen scheppen.

Wanneer het om godsdiensten gaat, geldt hetzelfde. Er zijn mensen, die altijd maar weer bezig zijn hun medemensen te bekeren. Ieder van hen schijnt te denken, dat hij of zij precies weet, wat goed en waar is en wat niet.

Elke gelovige lijdt hier aan. Of hij nu Here roept of Hare Krishna, zijn standpunt is: ik alleen heb de waarheid. Hij mag die waarheid volgen. Dat is zijn recht. Hij mag geloven, denken, gevoelen, zoals hijzelf dit wil. Hij mag zelfs leven, zoals hij dit wil. Maar dit alles geeft hem niet het recht van u of anderen te eisen, dat u voor de kosten, verbonden aan de praktijken van dit geloof, zult opkomen. Zoals men ook het recht niet heeft van u te eisen, dat u zich zult onderwerpen aan het oordeel en de normen van de gelovigen, wanneer u zelf anders denkt.

Verdraagzaamheid is altijd weer: het aanvaarden van de verschillen in denken en leven, die mogelijk zijn. De meeste mensen komen helaas niet tot het aanvaarden van alles, wat van hun eigen normen afwijkt. Zij zeggen eerder: ik zal de ander wel duidelijk maken, wat de juiste normen zijn en voor zijn eigen bestwil dwingen zich daarnaar te voegen. En juist dit laatste is de oorzaak van veel onnodige strijd en moeilijkheden.

Stel eens, dat ik zou zeggen - voorbeeld - dat vakbonden in hun benadering van de gemeenschap niet juist handelen en niet rechtvaardig zijn, omdat zij niet uitgaan van een werkelijkheid, maar van een reeks denkbeelden, die aanvechtbaar zijn, maar die zij met alle middelen aan anderen, zowel werkgevers als werknemers, proberen op te leggen. Dit bovendien, zonder dat zij zelf bereid zijn de praktische risico's te nemen, die aan een verwezenlijken van hun denkbeelden en eisen verbonden zijn.

Dan zouden heel wat mensen onmiddellijk opspringen en roepen: Je moogt niet zeggen, dat vakbonden slecht zijn.

Want zij gevoelen zich aangetast in hun geloof en menen, dat ik dit beweer. Maar dat heb ik in feite niet gezegd. Ik heb alleen opgemerkt, dat vakbonden steeds weer geneigd zijn eisen te stellen, die vanuit een bedrijf, of zelfs vanuit de gemeenschap, in wezen niet gerechtvaardigd zijn en dat zij dan geneigd zijn, alle mensen met gebruik van alle machtsmiddelen, te onderwerpen aan hun visie.

Maar deze mensen weigeren gelijktijdig anderen het recht toe te kennen om te zeggen: Ik aanvaard dit niet, ik sluit dan mijn bedrijf, of zelfs dat gewone mensen zeggen: Ik vind dit te duur, dus doe ik mijn karweitjes zelf wel. Want daarmee zou het belang van vele werkers en werknemers geschaad worden.

De onverdraagzaamheid van uw wereld wordt voornamelijk tot stand gebracht door een steeds weer te veel uitgaan van eigen belang. En dat kan soms heel ver gaan.

Voorbeeld: Er is in Nederland al langere tijd een actie gaande om bijstand te verlenen aan leprozen. Het is natuurlijk goed, dat men probeert die mensen te helpen. Maar helaas is de voornaamste hulpverlening in handen van twee stichtingen. De ene is voornamelijk wetenschappelijk, de andere meer religieus georiënteerd.

Deze beide groepen botsen voortdurend. In feite maken zij steeds weer geschillen onder elkaar, waardoor de hulp aan de leprozen te lijden heeft, om hun eigen gelijk en voorrang vooral aan te kondigen.

Dit nu is in strijd met hun eigen verklaarde doeleinden en steeds weer gepubliceerde visie, daar zij van zich weer beweren, dat zij alles alleen voor de anderen doen. En ten tweede, wat volgens mij nog erger is, probeert elk van deze groepen steeds weer eigen standpunten door te zetten en alleen uit te maken, wat er zal gaan gebeuren en hoe. Toch beweren zij, dat er sprake is van een goede samenwerking.

Zoiets deugt natuurlijk niet. De verdraagzaamheid zegt in dit geval: je kunt zowel vanuit een religieus denken als vanuit een wetenschappelijk standpunt te werkgaan en daarbij de hulp verkrijgen van degenen, die het voldoende met je eens zijn om je te steunen. Wanneer de steun in meerdere mate aan de ene danwel aan de andere kant terecht komt, is dit geen reden tot ergernis.

Verschil van uitgangspunt is van geen belang, wanneer je maar beseft: op de punten, waarop je het eens bent, kun je elkander helpen en verder doe je alles, wat je kunt, zo goed als je kunt, ook wanneer de ander je daarin niet bijstaat. Maar het is zinloos om nijdig te worden, wanneer de ander meer steun krijgt dan jij en te reageren met pogingen om die ander dan eens even lekker zwart te maken.

M.a.w. : in sociale kontakten geldt hetzelfde als in het verkeer. Ook daarin zijn de mensen onverdraagzaam. Er zijn heel wat mensen die zeggen: dit is mijn recht, dus neem ik het. Een nederlander staat vaak op zijn rechten, terwijl hij beter op zijn remmen had kunnen staan.

Diezelfde mensen, die zo op hun rechten staan, zeggen echter een volgende keer: ik heb haast, hoor en het kan nog wel. Waarop zij een rood licht nemen zonder vaart te minderen. En wanneer er iets van komt, zijn zij heilig overtuigd, dat het in feite de schuld is van de ander, die onmiddellijk optrok zonder met hun komst rekening te houden. Waarbij zij over het

hoofd zien, dat die ander toch in zijn recht stond en bovendien ook wel haast gehad kan hebben.

Zie je, hoe geschillen op de grote weg worden uitgevochten, dan is ook dat niet mis. Soms voelt iemand, die zo een enorme haast dacht te hebben, zich zo gehinderd door een ander, dat men de wagen voor de ander dwars op de weg zet - wat zo heel wat tijd kan kosten - om de ander te vertellen, dat hij een grote idioot is, al dan niet vergezeld van de uitnodiging uit die wagen te komen en zich lens te laten slaan.

Maar wat wordt men van een dergelijk optreden beter, wat verandert er daardoor, zelfs indien men terecht bezwaar maakt tegen fouten, door anderen begaan. De verdraagzaamheid zegt: ingrijpen is toegestaan, maar alleen wanneer hierdoor werkelijk iets bereikt wordt en alle geweld zoveel mogelijk vermeden kan worden.

Gelukkig zijn er in de maatschappij heel wat mensen, die, zowel bij het verkeer als in andere omstandigheden, liever rekening houden met de anderen. Mensen, die liever een ander ten onrechte voorrang geven dan een ongeluk te veroorzaken, of het risico van een ongeval te lopen. Hun houding is juist.

Trouwens, wanneer ik zoek naar flagrante onverdraagzaamheid in uw maatschappij, dan valt het nogal mee. De werkelijke onverdraagzaamheid omvat in de meeste naties niet meer dan 2 tot 5% van de bevolking.

Helaas is het ook zo, dat juist deze weinige onverdraagzamen het leefklimaat bepalen voor de meerderheid, die toch liever wat vrediger en prettiger wil leven en alle strijd enz. in de meeste gevallen overbodig vindt.

Wanneer niemand van iets schade ondervindt, waarom zou je je daarover dan nog druk maken? Zo denken velen. Maar dan komen de werkelijk onverdraagzame mensen en werpen zich op als leiders, roepende: U moet op uw rechten staan. Wij moeten demonstren, duidelijk maken dat wij ons niet alles zo maar laten welgevallen. Waarbij het in feite vaak gaat om zaken, die van geen belang zijn, of die voor het merendeel van de mensen eerder voordeel dan nadeel zouden betekenen.

En vele van de in wezen heus redelijk verdraagzame mensen lopen dan mee en komen tot daden, die niet bij hen passen en waarover zij zich later zelf verwonderen en mogelijk zelfs spijt van hebben.

De onverdraagzaamheid in uw wereld komt in zijn uitingen vooral voort uit de neiging van velen mee te lopen met degenen, die het mooiste spreken, of het hardste schreeuwen. Waarmede uw onverdraagzame wereld toch wel een wat anders gelaat krijgt, meent u ook niet? Het is niet in de eerste plaats een onverdraagzame maatschappij, waarmede u te maken hebt, maar een domme maatschappij.

Het is een samenleving, waarin meer en meer het jezelf zijn en je eigen verantwoordelijkheden aanvaarden is vervangen door een zwaan-keef-aan systeem, uitgaande van de leuze " Ik volg mijn Leider, want die weet wat goed is.

Zoals bij het begin van een staking vaak wordt gehoord: Wanneer het hoofdbestuur het zegt, dan moeten wij wel. Want die weten wat zij doen. Waaruit de vraag rijst, of die stakers zelf dan wel beseffen, wat zij feitelijk aan het doen zijn. Een mens moet zelf beslissen, omtrent hetgeen hij zal doen en laten, zolang daardoor geen schade of onvrijheid voor anderen

uit voortvloeit.

Hierbij zij opgemerkt, dat alle pogingen om verantwoordelijkheden, macht en middelen zoveel mogelijk op een enkele plaats samen te brengen, altijd levensgevaarlijk is voor alle menselijke vrijheden.

Zelfs wanneer de resultaten daarvan schijnbaar goed en aanvaardbaar schijnen te zijn, moet men zich nog realiseren, dat er overal in uw wereld groepen van mensen bestaan, die naar macht streven. Macht bestaat voor hen echter uit de mogelijkheid anderen te manipuleren en eventueel gehoorzaamheid van die anderen af te dwingen. Of men dit laatste nu zoekt te bereiken door beloningen te geven, subsidies, voorrechten, het klontje, danwel met vervolginen, martelingen, de zweep, maakt niet zoveel verschil uit, als men op het eerste gezicht zou denken.

Het is de mentaliteit, die hier telt. Wonderlijk is, dat de meeste mensen dit wel beseffen en wel begrijpen, dat de vrijheden van steeds meer mensen in het geding komen, maar niets doen onder het motto: ikzelf heb er weinig last van.

Bij bijna alle mensen blijkt een grote verdraagzaamheid ten opzichte van dergelijke praktijken te bestaan, zolang zij de illusie kunnen koesteren, dat 't eindresultaat in hun eigen voordeel zal uitvallen.

Denk niet, dat die mensen zo reageren, omdat zij in feite kwaad willen. Er zijn b.v. in Z. Afrika heel wat afrikaanders, die eigenlijk wat milder zouden willen zijn tegenover de naturrellen en veel, van hetgeen gebeurt, afkeuren, maar gelijktijdig de moed niet hebben in te gaan tegen de praktijken van de geheime politie e.d.

Zoals er heel wat rijken zijn in de Z. Amerikaanse staten, die wel degelijk de armen een beter bestaan zouden willen geven en gunnen, maar zich niet verzetten tegen allerlei onrechtvaardige maatregelen, die worden genomen tegen de armen en hun vrienden, die zich tegen de bestaande situatie meer daadwerkelijk, of desnoods alleen met woord en geschrift verzetten. Uiteindelijk hebben zij meer voordeel van de bestaande toestand dan nadeel, zodat zij redeneren: Ook al hebben zij mogelijk ergens wel gelijk, toch zouden zij zich niet moeten verzetten tegen de heersende machten en gehoorzaam moeten zijn. Trouwens: wij menen het niet zo slecht met die mensen, dus waarom wachten zij niet even - even!!! - af, tot wij besloten hebben, hoe wij hun problemen voor hen op kunnen lossen. En dat betekent dan: ik ben een goed mens, maar ik doe alleen maar niets.

Een goede instelling hebben is gemakkelijk genoeg. Zoals een vriend van mij kort geleden zeide: De hele hel zit vol met mensen, die zich voorgenomen hadden een heilige te worden, maar er nooit toe gekomen zijn in die richting ook iets te doen.

Een opmerking, die de waarheid nabij komt. Echte verdraagzaamheid is niet daadloos. Verdraagzaamheid betekent, dat je elke medemens zijn rechten en wegen gunt, maar niet het recht kunt geven, zelfs maar door gedogen, anderen hun vrijheid zichzelf te zijn, te ontnemen. En in grote delen van uw wereld is een jezelf zijn en je eigen wegen gaan iets, wat niet getolereerd wordt.

In Nederland kun je heel veel zeggen en zelf veel doen.

Maar er zijn meer landen, waarin je geheel niets kunt doen en maar heel weinig kunt zeggen. Er zijn ook nog landen, waarin je niets moogt zeggen, maar heel wat moogt doen, zolang je er maar niet over spreekt.

Een toestand, die natuurlijk niet bepaald juist is. Ook indien wij alles beschouwen uit het standpunt van een verdraagzaam mens. Toch zal de verdraagzame wel degelijk beseffen, dat een absolute persoonlijke vrijheid niet mogelijk is op aarde.

De mens leeft in groepen, is sterk gebonden aan gemeenschappen, zowel voor zijn bestaan als voor zijn sociale behoeften. Daarom zal elke mens ook in zich een agressie kennen, die nu eenmaal deel is van elke groep, omdat deze zichzelf wenst te handhaven. Dit betekent, dat je bepaalde vrijheden niet voor jezelf kunt opeisen en ook niet aan anderen kunt toekennen. Maar wanneer iemand dan toch die vrijheid voor zich opeist, kun je, zelfs wanneer je vanuit de gemeenschap die mens zijn vrijheid zou moeten ontnemen, nog proberen begrip op te brengen voor die ander.

Hoever dit begrip gaat, is jouw zaak, zolang je anderen niet probeert te dwingen tot een aanvaarden van je standpunt. Hoe tolerant je wilt zijn, is, zolang het alleen jezelf aangaat, niemandszaak. Eerst wanneer anderen mede getroffen worden, zal je tolerantie beperkt moeten worden. En wel tot een punt, waarop daardoor een ander niet geschaad kan worden.

Werkelijk geschaadt overigens en niet alleen in gevoelens en illusies. Want er zijn heel wat mensen, die zich in hun heiligste gevoelens aangetast en dus geschaad menen te mogen gevoelen, wanneer iemand iets doet of zegt, waarmede zij het niet eens zijn.

Herinnert u zich nog de regeringsverklaring? Daarin werd gesteld, dat de mensen meer hun eigen verantwoordelijkheden moeten dragen. Iets, waar ik het geheel mee eens kan zijn. Ik vraag mij gelijktijdig echter af, of die verantwoordelijkheid dan beperkt moet blijven tot het materiele, terwijl de mogelijkheid te handelen volgens eigen verantwoordelijkheid onmiddellijk gestaakt moet worden op het ogenblik, dat de morele opvattingen van degenen, die aan de macht zijn, hierdoor gekwetst zou kunnen worden.

Ik zou zeggen: meer eigen verantwoordelijkheid, een dragen van eigen aansprakelijkheden? Goed. Maar dan ook niet alleen in zakelijk opzicht, maar evenzeer in maatschappelijk en moreel opzicht, zolang je door je gedrag anderen maar niet schaadt.

Mij kwam ter ore, dat bepaalde hoge heren het feit, dat de film Deep Throat door de rechter niet aanstotelijk werd geacht - wat een mooi woord in dit verband - als een onverteerbaar brok in de keel is geschoten.

Indien je uitgaat van de stelling, dat een mens zoveel mogelijk zijn eigen aansprakelijkheden dient te aanvaarden en eigen verantwoordelijkheid moet ukunnen dragen, dan moet je die mens ook het recht geven om b.v. zelf uit te maken, wat hij wel of niet wil doen. Zolang zijn daden geen directe aantasting van de eigen vrijheid voor anderen betekent, heeft hij dan ook het recht daartoe, zelfs wanneer het b.v. gaat om abortus.

U kunt natuurlijk wel stellen: voor mij is dit een menselijk leven, dus daar moog je niet aankomen, maar dan vraag ik op mijn beurt: wie bent u dan, dat u dit zo zeker weet te zeggen? Mogelijk bent u theoloog of medicus. Maar u spreekt vanuit een overtuiging, niet vanuit een feilloos weten. Wie bent u dan, dat u een vrouw wilt veroordelen om tegen haar wil een kind maanden lang te dragen en uiteindelijk te baren? Heeft die vrouw niet het recht om hier zelf te beslissen? Mag zij dan in dit geval zelf geen verantwoordelijkheid dragen en haar eigen verantwoordelijkheden voor zich bepalen?

Vanuit de verdraagzaamheid kun je nooit stellen, dat abortus goed is. Wel kun je stellen, dat je, wanneer iemand eenmaal vastbesloten is dit te doen, je ten hoogste het recht hebt de ander te waarschuwen voor mogelijke of bestaande konsekwenties, maar dat je in geen geval het recht hebt hier zonder meer en apodictisch te verbieden, dat men dit doet, tenzij u eerst uw goedkeuring daaraan hebt gehecht.

Een visie, die voor heel wat mensen niet aanvaardbaar zal zijn, zeker niet wanneer zij beseffen, dat verdraagzaamheid nog verder zou moeten gaan met het toekennen van vrijheid aan anderen.

Want dan rijst ook de vraag: wanneer u werkelijk iets kunt bezitten, een eigendom hebt, hoe kan een ander dan daarover beslissen? Denk o.m. aan onteigeningsprocedures. Wanneer je bezit erkent, is dit niet zonder meer aanvaardbaar, dacht ik.

Een verdraagzame zal in dergelijke gevallen zeggen: voor mij acht ik dit niet onjuist, want ik beseef dat in vele gevallen het belang van de gemeenschap voor dient te gaan. Dat is uiteindelijk ook voor mij, het huidige slachtoffer, van belang. Indien echter iemand een ander standpunt inneemt en neen zegt, zal de verdraagzame deze ander niet zien als een schurk of schoft, maar stellen: hij staat op zijn rechten, handelt vanuit zich terecht en schaadt daarmee niet direct anderen, ook al betekent dit, dat de anderen hun plannen zullen moeten veranderen. Ik zal dus deze mens in genendele aanvallen. Want indien eigendom werkelijk bestaat, is het zelf daarover beschikken zijn recht.

Waaruit duidelijk wordt, dat bij het juist beoefenen van de verdraagzaamheid ook rechtsbeseef en begrip een grote rol speelt. Het is zeker niet alleen een klap krijgen en niet onmiddellijk iets terug doen of zelfs: mensen niet haten, omdat zij deel uitmaakten van onjuiste toestanden.

Iemand, die werkelijk verdraagzaam is, zal beseffen, dat alles wat gedaan en gedacht wordt en toch niet aanvaardbaar is, mogelijk door de mensen daarbij betrokken vanuit een verkeerd wereldbeeld, of zelfs geheel per ongeluk gedaan zal worden. En hij zal daaraan toevoegen: daarom heb ik niet het recht mensen daadwerkelijk te haten of te bestrijden, ook wanneer ik dit wel kan doen t.a.v. opvattingen, toestanden en handelingen. Ik kan mij wel degelijk verdedigen, zelfs indien dit een verdergaand konflikt betekent en mogelijk voor degene, die onjuist handelt, pijn kan betekenen.

Een ander heeft natuurlijk het recht u een schop te geven. Maar u hebt het recht tijdig opzij te gaan, zodat hij een harde muur raakt en even een dansje uitvoert. En indien de ander dan nog door wil drammen, heeft u ook het recht

die ander met een snelle beweging in slaap te sussen, zodat hij na enige rust bedaarder zijns wegs kan gaan. En als een werkelijk verdraagzaam mens zult u er ook nog voor zorgen, dat hij tijdens zijn rust niemand in de weg ligt en geen gevaar loopt op grotere schade. Maar je moet je, wanneer nodig, wel degelijk kunnen verdedigen.

Verdraagzaamheid betekent verder, dat je een eigen oordeel hebt en dat je dit oordeel en alle gevolgen daarvan stringent voor jezelf in toepassing brengt, maar dat je gelijktijdig aan anderen het recht toekent volgens andere normen te leven en zichzelf andere regels op te leggen. Wel weiger je dan het recht van wie dan ook te erkennen om enig andere, wie dan ook, tegen diens wil en besef tot iets te dwingen. Tenzij door een niet voorkomen hiervan grote schade voor anderen zou kunnen optreden.

Waarmede het voornaamste is gezegd. Hebt u nu reeds hierop iets te zeggen?

x Hoe staat u tegenover gevangenenissen?

- Ik heb het gevoel, dat een gevangenis niet juist is. Ik ben mij er van bewust, dat er mensen bestaan, die door hun wijze van leven, denken en handelen niet passen in de gemeenschap. Ik meen echter, dat dit je nog niet het recht geeft hen op te sluiten. Wel ben ik van mening, dat een gemeenschap als geheel het recht heeft zo iemand een plaats buiten die gemeenschap aan te wijzen, waar hij, met andere soortgelijke mensen te samen op zijn eigen wijze en volgen eigen normen kan leven.

Hoe dit te doen? Een soort Duivelseiland dan maar? Desnoods. Maar dan wel met de mogelijkheid daar net zoveel te verdienen als elders, met de mogelijkheid ook daar alles te kopen, wat elders te koop is.

Geen bewaking, maar de mogelijkheid zelf, of onderling, op dit eiland dan alles te zijn en te doen, wat je wenselijk acht, de producten te maken, die je nodig hebt, of kunt verkopen naar de gemeenschap. Een vrijheid, die zover gaat, dat je zelfs vrij bent om anderen dood te slaan, wanneer je dit wenst.

Want volgens mij hebben ook mensen met een andere moraal, die werkelijk en direct schadelijk is voor een gemeenschap, het recht zichzelf te zijn zo goed als de maatschappij volgens mij het recht heeft zich tegen dergelijke schadelijke invloeden te beschermen.

Beide rechten beziende wordt duidelijk, dat mensen, die bij voortdurende anderen mishandelen of doden, eigendomsrechten van anderen niet respecteren, brandstichten e.d. niet thuis kunnen behoren binnen een gemeenschap, waarin dit door allen als onaanvaardbaar wordt ervaren.

De buitenbeentjes zijn daarmee nog niet slechter of beter dan iemand anders, maar zij zijn anders. Geef hen dan mogelijkheden om zichzelf te zijn in een gebied, waarin dit anders zijn de norm van een gemeenschap kan zijn.

Willen wij, na ervaring opgedaan te hebben, niet langer in deze alternatieve gemeenschap verkeren en vragen zij terug te mogen keren, daar zij toch liever de normen aanvaarden, die de normale gemeenschap hanteert, dan moet je hen de kans geven een keer terug te keren in die normale gemeenschap. Bij een

teurgvallen in het oude gedrag, kun je hen dan weer uitwijzen, nu zonder de mogelijkheid om terug te keren, of met de mogelijkheid eens terug te keren na jaren lang onder streng toezicht te hebben gestaan binnen de normale gemeenschap.

x Maar moet je hen dan ook niet dwingen de schade, die zij veroorzaakt hebben, te vergoeden?

- De kans, dat men dit zal kunnen, is klein. Iemand, die veel bezit heeft, steelt niet. Hij gaat eerder in zaken en doet het dus, volgens de normen van de gemeenschap, legaal. Iemand, die macht heeft, stuurt desnoods een ander om iemand te slaan, maar zal dit niet eigenhandig doen.

M.a.w.: degenen, die werkelijke schade aanrichten, zijn in de meeste gevallen ook degenen, die onder geen enkele konditie in staat zouden zijn die ook maar enigszins te vergoeden.

Ik kan mij natuurlijk uw benadering wel voorstellen. Een automobilist, die door schuld een kostwinner aanrijdt, of na de aanrijding doorrijdt, zou b.v. veroordeeld kunnen worden, voortaan voor het achtergebleven gezin te zorgen. Dit lijkt mij zelfs niet onlogisch.

Maar daar komen heel wat moeilijkheden van. Denk eens aan de moeilijkheden, die alleen reeds in alimentatiezaken plegen voor te komen. Toch kun je in dergelijke gevallen wel een zekere verplichting tot het vergoeden van de schade scheppen en deze is dan, vanuit mijn standpunt, aanvaardbaar.

Daar echter wel zeker is, dat dergelijke verplichtingen zelden goed nagekomen zullen worden, kun je tenhoogste de risicofactor overdragen aan de gemeenschap, die dan in de plaats gaat treden van de schuldige en op haar beurt probeert van de schuldige het noodzakelijke te vorderen.

Ook dit heeft een nadeel: de mensen zullen minder bereid zijn, zich te verzetten, uit te kijken hun bezit te beveiligen, alles onder het motto: Er zal wel niets gebeuren en wanneer het toch voorkomt, krijg je immers alle schade vergoed? En zelfs de schuldigen zullen zich minder intomen onder het motto: het gaat toch van de grote hoop. Ik maak geen slachtoffers, want als er iets gebeurt, krijgen zij er immers iets voor?

Bovendien zijn er schaden, die nooit en te nimmer goedgemaakt of vergoed kunnen worden. Ik kies een voorbeeld, dat mogelijk wat wreed klinkt.

Iemand heeft in Dachau of Bergen-Belsen gezeten. Hij is er levend uitgekomen - als een van de weinigen. Die mens leeft nu hier. Je geeft die mens alles, wat zijn hart maar begeren kan: pensioen, voorrechten, medische begeleiding enz. Kun je daarmee het gebeuren ongedaan maken? Iets

werkelijk vergoeden? De werkelijke schade is grotendeels van niet stoffelijke aard. Kunt u daaraan iets doen?

Dit is eenvoudig onmogelijk. In vele andere gevallen spelen psychische factoren eveneens een rol. En dit betekent, dat het slachtoffer toch zelf en op eigen wijze met zijn problematiek zal moeten klaarkomen. Hulp, vergoeding e.d. hebben weinig of geen zin en zullen in vele gevallen alleen maar dienen om de aandacht bij voortdurende te richten op het beleefde, zodat van een genezing in mindere mate sprake zal zijn.

Dit zelfde zou gelden, wanneer iemand gedood is en een ander voor zijn aandeel daarin op zou moeten komen. De mensen zouden meer dan noodzakelijk met hun leed en de bron daarvan gekonfronteerd worden en mogelijk hun gram nog willen halen ook. Zoiets is niet goed. Neen.

Bovendien kunnen wij in vele gevallen de misdadiger niet volledig aansprakelijk stellen, voor hetgeen hij gedaan heeft. Zien wij naar de achtergronden en oorzaken, de sociale en andere spanningen, die mede een rol spelen, dan blijken er vaak redenen te zijn voor misdadigheid e.d. Zeg dan niet, dat een dergelijk mens schuldig of slecht is, maar beperk je tot een niet aanvaarden van diens gedragingen en geef hem buiten de maatschappij een zo groot mogelijke vrijheid. Laat hem de verantwoordelijkheid voor zichzelf dragen, werken voor zijn brood, zoals een ieder dit moet doen, zijn eigen relaties zoeken met medemensen enz.

En wanneer zo iemand eventueel zou terugkeren in de normale gemeenschap, praat niet meer over het verleden en beschouw hem in alle opzichten als eerst geboren op het ogenblik, dat hij zijn relatie met de maatschappij hervatte.

x Mij lijkt het beter de misdadiger in de maatschappij te handhaven en door sociale kontakten wederzijds begrip te laten ontstaan.

- De gemiddelden van geweldsmisdrijven en eigendomsdelikten beschouwende van rond 1900 en rond 1970 zo blijkt, dat een dergelijke begripsvolle benadering van de misdadiger, rekerende per 1000 mensen, vertienvoudigde. Hierbij blijken ook steeds meer zeer jonge mensen betrokken te worden, zodat bendes opereren met leden tussen de 12 en de 18 jaar. Dit is niet aanvaardbaar.

Men kan nu stellen, dat de gemeenschap als zodanig hieraan schuld heeft. Maar dan moet men ook de moed opbrengen om niet te spreken over straf of heroriëntatie, maar eenvoudig te stellen: een dergelijke gedrag past niet binnen deze gemeenschap en dient hiertegen beschermd te worden zonder de vrijheid en eigen aansprakelijkheden van de betrokken meer dan nodig aan te tasten. Volgens uw benadering moet de rest van de gemeenschap - die zich waarschijnlijk van geen fouten bewust is of kan worden - de gevolgen ondergaan van afwijkend gedrag, zo de misdadiger in vol begrip beschermende, maar niet de maatschappij en burgers tegen de misdadigers beschermende. U beslist dus in feite over het leven, de vrijheid, de gezondheid, de veiligheid van anderen vanuit uw medegevoel voor de mensen met afwijkende moraal. Ik acht dit niet juist.

Op mijn wijze worden de rechten en vrijheden van anderen niet feitelijk en blijvend aangetast. Zelfs bij uitwijzing kan de misdadiger immers in de gemeenschap terugkeren, mits hij de gedragsregels en normen van die gemeenschap voortaan aanvaardt?

Dit komt neer op een erkenning van het recht je afwijkend te gedragen en impliceert gelijktijdig, dat geen enkele mens het recht heeft de gevolgen van zijn gedrag tegen hun wil aan anderen op te leggen.

x Wordt de misdadiger binnen die andere gemeenschap niet veel slechter?

- Dit geloof ik niet. In Australië, maar ook Amerika waren hoofdzakelijk eens bannelingen, de misdadigers van die

tijd. Juist deze mensen werden later de beste burgers, de pioniers.

Hun gemeenschap was veel harder, maar ook vrijer dan in het land, dat hen uitwees. Otneem de mens de mogelijkheid, zonder meer zijn medeburgers als weerloze prooi te beschouwen en hij blijkt vaak zeer veel te kunnen presteren.

Duidelijk is, dat dergelijke gemeenschappen wel geheel andere gedragsregels hanteerden dan voor de burgers van hun land aanvaardbaar geweest zou zijn, maar zij leefden uiteindelijk bijna allen een gelukkig leven en bereikten vaak zeer veel. Waaraan ik de konklusie verbind, dat een dergelijke gemeenschap niet noodzakelijkerwijze een gemeenschap van misdadigers zal blijven, maar wel degelijk vele mogelijkheden bieden kan.

x Ja moet dan over voldoende ruimte beschikken...

- Voorbeeld: een eiland als Texel zou de eerste tijd voldoende zijn voor alle langdurig gestraften in Nederland. Zij zouden daar zonder interne bewaking kunnen leven en hun eigen gemeenschap op kunnen bouwen. Elders zoudt u mogelijk nog grotere gebieden kunnen vinden, waar de werkkraft en inventiviteit van dergelijke mensen nog beter tot hun recht zouden kunnen komen. Zeker is, volgens mij, dat men onder deze omstandigheden genoodzaakt zou worden, zich aan te passen aan de normen van een gemeenschap en als zondanig zou het zelfs voor beperkte tijd vertoeven in een dergelijke afwijkende samenlevingsvorm een grote en vormende werking hebben. Al is het maar, omdat men, door middel van anderen, eerst werkelijk gekonfronteerd wordt met de onaanvaardbaarheid van de wijze, waarop men zich eens tegenover anderen meende te moeten gedragen.

Vergeet verder niet, dat vele van de z.g. misdadigers in feite al in een afzonderlijke maatschappij binnen de gemeenschap leven, waar andere regels gelden en het uitbuiten van de gemeenschap niet slechts een aanvaardbare norm, maar zelfs een soort heilige plicht schijnt te worden. Reden te meer om hen daaruit en uit de uit te buiten omgeving weg te nemen. Zozeer zelfs, dat zij een gegrepen en bestraft worden in feite vaak als een soort onrecht ervaren. Zie niet over het hoofd, dat deze a-sociale figuren hiervan uiteindelijk ook zelf het slachtoffer worden.

Wat de verzorging betreft: ik zou zorgen, dat er voor allen voldoende- en niet meer - voedsel altijd aanwezig was, maar mij met de verdeling daarvan niet verder bemoeien. Daarnaast zou ik de omgeving van dit gebied dermate veranderen, dat het onmogelijk is dit te verlaten, zonder aan die vlucht bijna zeker ten onder te gaan. Alleen zij, die bereid zijn de normen van de maatschappij voortaan en blijvend te aanvaarden, zouden door bijzondere maatregelen veilig terug kunnen keren.

x Speelt deze problematiek ook aan uw zijde een rol?

- Praktisch niet, daar onze werelden berusten op harmonien en daardoor bijna automatisch gescheiden zijn. Behoor je tot een lichtend bestaan, dan graviteer ja naar een gelijkgezinde groep en komt tot een gezamenlijk wereldbeeld. Wie niet harmonisch is, kan daarin weinig doen, heeft er zelfs gemeenlijk weinig of geen kontaktmogelijkheden mee.

Bezit, de mogelijkheid anderen leed toe te voegen, zoals dezen bij u bestaan, kent men aan onze zijde niet. Het is daardoor voor anderen niet mogelijk ons werkelijk te benaderen, tenzij zij eerst in harmonie komen met ons. Maar dan zijn zij niet meer in harmonie met hun vroegere, duisterder wereld.

Mogelijk is dit alles de reden, dat ik de gegeven oplossing op uw wereld een der meer juiste acht. Ik ben er eerlijk van overtuigd, dat dit in uw wereld een voor een ieder uiteindelijk goede oplossing zou zijn.

x Hoe denkt u dan over de z.g. oorlogsmisdadigers? Zij leven nu vaak binnen de maatschappij, waarvan zij goede burgers zijn, tot opeens blijkt, dat zij vroeger oorlogsmisdadigers geweest zijn.

- Gesteld dat zij een groter aantal jaren als goede burgers geleefd hebben, zo kun je desnoods na de ontdekking zeggen: wat u vroeger gedaan hebt acht ik verwerpelijk, ik wil dus niets meer met u te maken hebben.

Je hebt echter volgens mij het recht niet meer om zo iemand zijn maatschappelijke entiteit te ontnemen en opnieuw tot een bestrafte misdadiger te maken. De wet erkent dit door verjaringstermijnen te stellen voor verschillende soorten misdaden. Ik meen, dat je ook een oorlogsmisdaad zou moeten laten verjaren.

Volgens mij zou het wel aanvaardbaar en juist zijn het volgende te doen: nagaan, of bezittingen en positie in het heden grotendeels of geheel samenhangen met het verleden. In dit laatste geval zal men deze zaken de mensen moeten ontnemen. Blijken zij echter ook dan nog zich als goede burgers te gdragen, dan moet de zaak verder als afgedaan beschouwd worden.

Het is volgens mij niet verdraagzaam en zelfs niet zinnig om oudere of zelfs reeds oude mensen te gaan vervolgen en pesten uit een soort wraakzucht. Zij hebben nieuwe leefwijzen, nieuwe banden met en in de gemeenschap gevonden. Erken dan voor hen het recht, om zo verder te leven. Want dit mag je niemand ontzeggen, zelfs niet iemand, die dit eens anderen ontzegde. Want als je dat gaat doen, stel je jezelf op het zelfde peil als de mensen, die aansprakelijk waren voor toestanden als die in Dachau enz., aansprakelijk zijn voor martelingen en moord in gevangenissen en wat dies meer zij.

Ik besef, dat dit niet aanvaardbaar zal zijn voor een ieder. Het is uw recht op uw eigen wijze hierover te denken. Maar ik wijs u er wel op, dat u dan niet werkelijk verdraagzaam bent.

Vergeet ook iets anders niet. U bent in vele gevallen zelf mede aansprakelijk, voor hetgeen kon gebeuren. Want als een waarlijk verdraagzaam mens bent u verplicht een ieder, wiens vrijheid of zelfs leven bedreigd wordt - behalve de vrijheid om vooromschreven maatschappelijke misdadigheid - te helpen. Verdraagzaamheid impliceert ook respect voor de vrijheid van leven en het leven van anderen, zelfs wanneer deze anderen zich vroeger schuldig hebben gemaakt aan zaken, die u onaanvaardbaar acht.

Besef, dat in de loop der tijd een dergelijk iemand veel kan hebben doorgemaakt, geheel veranderd kan zijn, zonder dat u daarvan iets afweet. Die mens is niet meer de mens uit het

verleden. Ook hij is het heden. Dat is de norm. Indien hij nu een mens is, zoals u, is hij uw medemens en dient als zodanig de kans te hebben om zichzelf te zijn.

Trouwens, wanneer dit Nederland, dat in dit opzicht zo rechtzinnig pleegt te doen eens eerlijk en oprecht bereid zou zijn, wie al zo aan de Duitsers hebben verdiend, of hen hand en spandiensten hebben verleend, zonder dat daarbij van dwang sprake was, zou men ongeveer een kwart van de Nederlandse bevolking alsnog moeten berechten. Waaronder personen, die nu zo belangrijk zijn in het bedrijfsleven en andere hoofdtakken van het maatschappelijke bestel, dat u waarschijnlijk een revolutie zoudt moeten ontketenen om die berechting door te kunnen zetten. Dit zijn de feiten.

Het is zo gemakkelijk anderen te veroordelen. Je kunt niet geheel ten onrechte zeggen, dat de leden van de Joodse Raad in Amsterdam ook schurken waren, die door het samenstellen van transporten er aan meewerkten, dat hun geloofsgenoten rustig en regelmatig vergast konden worden e.d. Maar voor u een dergelijk oordeel uitspreekt, zou ik u willen vragen: Kent u de situatie, waarin deze mensen verkeerden?

Vele mensen zijn in feite schuldig te noemen. Maar laat hen zich daarop dan niet beroepen, laat hen van hetgeen zij deden, niet profiteren, maar laat hen verder zijn, wat zij nu zijn. Dat is de enig juiste benadering.

Ik kan mij niet voorstellen, dat mensen in hun rechtsgevoel geschokt zouden worden, wanneer enkele sinds lang gevangenzittende, seniele oude mannen nog kort voor hun dood iets van de vrijheid zouden kunnen proeven

x Ik weet niet, of u zelf in een kamp hebt gezeten en zelf meegemaakt hebt, dat er mensen dood werden geslagen? Dat vergeet je nooit meer. En wanneer je zo iemand tegen komt, zelfs na zoveel jaren

x Komen wraakgevoelens boven. Ik begrijp dit wel. Maar wij spreken over verdraagzaamheid, onthoud dat. U hebt recht op uw eigen visie. Niemand kan van u verlangen, dat u met dergelijke mensen omgaat enz.

Maar wanneer wij spreken over verdraagzaamheid in een onverdraagzame wereld, maakt u ook duidelijk, waar onder meer die onverdraagzaamheid schuilt. En sprekende vanuit het standpunt van de verdraagzaamheid zeg ik nogmaals: wanneer die mensen niemand meer schade berokkenen, is het juist en beter hen te laten gaan. En indien iemand, ook al is hij de grootste held uit het verzet, anderen nu schade berokkent of hun vrijheid aantast, zoudt u zich daartegen moeten verzetten. Want niet het verleden bepaalt de waarde van de mens, maar zijn heden.

Ik kan begrijpen, dat u moeilijkheden hebt met een dergelijke uitspraak. Maar besef dan ook, dat die moeilijkheden voor een groot deel in uzelf liggen. Wraak op zich is zinloos. De moeilijkheid is vooral, dat je, afziende van die wraakgevoelens, ook zult moeten aanvaarden, wat je nu bent, geworden bent mede door dit verleden.

Steeds weer blijkt, dat het vooral degenen zijn, die het verleden en zo zichzelf om de een of andere reden niet geheel kunnen aanvaarden, die zich op anderen alsnog zouden willen wreken.

Dit klinkt erg wreed. Maar het is waar. Vanuit mijn persoonlijk standpunt voeg ik hieraan toe: Ik kan begrijpen, dat die mensen zo zijn en denken. Ik kan begrijpen, dat deze mensen wegvluchten voor een werkelijkheid, die zelfs nu nog tot waanzin dreigt te worden. Maar ik kan niet aanvaarden, dat zij daarvan iemand, een ander, wie dan ook, het slachtoffer maken.

Wie de vraag stelt, hoe men verdraagzaam kan zijn in een onverdraagzame wereld, dient te beseffen, dat dit alleen mogelijk is, wanneer je niet alleen aan de wereld, maar ook aan jezelf zware eisen durft te stellen.

Verdraagzaamzijn is niet gemakkelijk en is geen lijdzaamheid, maar gaat wel uit van de erkenning, dat een ander het recht heeft op zijn eigen denkwijzen, zijn eigen fouten en zelfs op zijn eigen misdaden.

Maar het betekent ook, dat je, wanneer je eigen vrijheid van denken en zijn door misdaden of andere zaken bedreigd wordt, dan wel duidelijk wordt, dat dit bij anderen ten onrechte geschiedt, het recht hebt degenen, die dit doen, af te weren. Niet door hen te haten, maar door het hen steeds weer onmogelijk te maken, hun wil aan anderen op te leggen.

Geloof mij, dit is de enige manier om een menselijke maatschappij beter te maken. Wanneer je iedereen probeert te regeren, ook al meen je dit nog zo goed, doe je anderen voortdurend onrecht en werk je het ontstaan van verder onrecht in de hand.

Wanneer je voor een ieder alles verzorgt, maak je de mensen op de duur blind voor hun werkelijke mogelijkheden en noodzaken. De onverdraagzame wereld is een wereld, waarin een ieder steeds weer even voor anderen zal uitmaken, wat al dan niet goed is.

De verdraagzame wereld is er een, waarin je aanvaardt, dat een ieder zijn eigen denkwijze, geloof, handelwijzen heeft en daarop ook recht heeft, terwijl je steeds weer opkomt voor degene, wier waardigheid, recht en vrijheid door anderen wordt aangetast.

Wat m.i. een goed besluit is van dit eerste deel, waarin wij nogal zijn afgeweken van het eigenlijke onderwerp. Toch heb ik geprobeerd al die punten, waarmee u mij konfronteerde, zo te belichten, dat zij tot een illustratie werden, van hetgeen ik u wilde zeggen.

Eerst wanneer de verdraagzaamheid in deze wereld toeneemt, kan werkelijke medemenselijkheid ontstaan, niet conditioneel of slechts een bepaalde groep of persoon gellende, maar voortkomende uit een gezamenlijk menszijn.

Na de pzuze kunnen wij hierover verder spreken, indien u dit wenst.

-0-0-0-0-0-

Daar zijn wij weer, vrienden.

Wij kunnen verdergaan met vragen enz.

x Is een grote verdraagzaamheid, als voor de pauze behandeld, voor ons stervelingen wel bereikbaar. En indien wij dit bereiken is het dan nog nodig, dat wij verder aardse stervelingen zijn?

- Een mooie vraag. Wanneer u op aarde deze werkelijke verdraagzaamheid zoudt bereiken, zoudt u in een leven zoveel bewustwording opdoen, dat u verder ontheven zoudt zijn van de noodzaak weer terug te keren, belasting te betalen en alle andere ellende door te maken, tot u opnieuw doodgaat.

Verdraagzaamheid is niet gemakkelijk en is ook de mens niet eigen. Zoals gesteld in het begin is zij in feite een geesteshouding. Daardoor ontleent de verdraagzame zijn krachten en mogelijkheden dan ook meer aan de geest en kosmische krachten dan aan zuiver materiële verhoudingen zonder meer.

Maar hoe moeilijk ook, u leeft op aarde om bewuster te worden. Wilt u steeds weer als mens terugkeren en steeds maar weer dezelfde fouten maken? Of bent u van plan te leren, hoe moeilijk het ook moge zijn, steeds reëler te leven, steeds meer in het heden te leven en gelijktijdig uzelf niet meer op te leggen aan anderen en ook te leren uzelf te blijven, ongeacht hetgeen anderen u misschien willen of proberen op te leggen en aan te doen. Dat is de kern.

Ik ben geneigd om te stellen: Ja, ook als mens ben je in staat die gestelde ideale verdraagzaamheid te benaderen. Ook al vergt dit veel strijd met jezelf, omdat je steeds weer denkt, dat je het zo goed weet en denkt, dat jij toch wel het recht hebt in de plaats van een ander te beslissen om dit of dat te doen.

Het is moeilijk om steeds weer te beseffen: vanuit de verdraagzaamheid mag ik dit of dat in feite niet denken of doen, ik mag een ander niet in zijn waarde of vrijheid van leven aantasten, tenzij die ander eerst de vrijheid van mij-zelve of anderen daadwerkelijk aantast.

In dit laatste geval zul je zelfs vaak nog moeten overwegen, of dit werkelijk het geval is of alleen in uw ogen het geval schijnt te zijn. Maar wanneer je een inwijding wilt vinden, tot de werkelijkheid wilt komen, is er helaas geen gemakkelijker manier. Instant bewustwording bestaat helaas niet. Leven en bewustwording zijn in menselijke termen in feite een kwestie van bloed en tranen. Niet leuk.

Maar je kunt er zo lang over doen, als je wilt, vele levens. Je kunt het ook in een enkel leven bereiken. Maar dan moet je ook bereid zijn jezelf aan te pakken om altijd te zoeken naar harmonie en niet naar disharmonische aspecten. Dan zul je steeds weer jezelf moeten overwinnen, wanneer je ontdekt weer gedreven te worden door disharmonieën.

Zelfs wanneer je ontdekt iemand of iets te haten en dit niet te kunnen veranderen, zou je nog kunnen vragen: waarom haat ik? Om vervolgens tot jezelf te zeggen: hoe heb ik dan alles en een ieder lief, die deze eigenschappen niet bezit. Werk dan verder met die liefde en niet met die haat en je komt toch weer een heel eind verder. Waarmede ik de vraag zo ongeveer beantwoord heb.

Ik beseef overigens, dat dit niet een ieder aangenaam was, zo goed als ik beseft heb in het eerste deel enkele soms harde waarheden te hebben gezegd. Maar let wel: ik dwing u dezen niet op en zal nooit zeggen: zo moet het voor u zijn. Ik kan alleen zeggen: vanuit mijn ervaring, mijn beleven en erkenningen is het zo. Wanneer u wilt, denk er eens over na. Een handelwijze, die volgens mij elke verdraagzame eigen is.

Zeg de mensen, hoe de zaken volgens jou liggen, wanneer zij luisteren willen, maar zeg hen nooit, dat zij dit moeten aan-nemen, er mee moeten gaan werken, daarmee moeten gaan leven. Maak hen duidelijk, wat de mogelijkheden zijn en ga nooit verder dan dit.

x Kan verdraagzaamheid niet voeren tot 'n houding van: nouja, lamaan?

- Ongetwijfeld. Maat " nouja, lamaan" kan vele kanten uitgaan. Het kan onverschilligheid aanduiden. Maar verdraagzaamheid is niet onverschillig en betekent niet: "laat een ieder zijn gang maar gaan, want ik red mij wel." Zij betekent eerder: laat hen zo veel mogelijk hun gang gaan, want alleen zo kunnen zij bewuster worden. Maar ik zal wel opletten, dat zij niet zover gaan, dat zij daarbij anderen aantasten of ongelukkig maken.

Lamaan betekent hier een aanvaarden van de beslissingen, die een ander omtrent zichzelf neemt. Zelfs indien de ander zegt: nu wil ik ophouden met leven, moogt u daar niet zonder meer tegenin gaan. U kunt wel zeggen, dat dit geestelijk bepaalde onaangename konsekwenties heeft en ook op aarde zijn er nog wel mogelijkheden voor een ieder. Maar wanneer die ander nu beslist wil, dan heb je niet eens het recht deze van zijn daad met geweld terug te houden. Dus dit lamaan is een kwestie van " wat gaat het mij aan", maar een de ander laten gaan, vaak ondanks jezelf: een erkennen, dat een ieder het recht bezit zijn eigen leven te leven. En dat is voor een mens vaak veel moeilijker, dan u schijnt te denken, ook al drukt men dit dan uit met een " lamaan".

Goed bezien is dit alles zeer konsekwent en logisch. En voor vele mensen zal het vooral onthutsend zijn, dat verdraagzaamheid nog een logische basis kan hebben ook. Lijdzaamheid is echter zelden konsekwent en nooit logisch. Die ondergaat alleen maar. Verdraagzaamheid betekent echter: denken, kiezen, reageren.

In een wereld als de uwe is het heel erg belangrijk, dat je niet steeds weer roept: dit zijn mijn rechten en dat zijn de plichten der anderen, maar dat je stelt: dit erken ik persoonlijk als mijn plicht, maar ik zal ook daarbij altijd blijven proberen de rechten op een eigen leven van anderen niet aan te tasten. Dus geen kompromis.

Wanneer de mensen horen zeggen: Orde van de Verdraagzamen, denken zij maar al te snel: o, weer een stelletje van die lauwe mensen. Maar de Orde lijkt vaak eerder op een wisselbad: nu gloeiend heet, dan ijskoud. En dit kan ook niet anders. Want je zult juist als verdraagzame deel moeten hebben aan het leven en werken van anderen en daarbij word je soms heet van woede, of ijskoud van afkeer. Maar toch niets laten merken en het beste doen, wat je kunt.

x Iets voor karnaval?

- Een typisch menselijk feest. Als geesten onder elkaar kun je je niet meer vermommen. Maar als mens kun je door je te vermommen net doen, of je een ander bent en zo eindelijk even zijn, wat je diep in je wezen al altijd was. In het normale leven ken je soms de mensen als Jan, Jaap, Jacques enz. Maar pas met karnaval kom je er achter, wat hun ware naam is: Max Laadvermogen.

x Wordt vanuit uw wereld carnaval beleefd, verworpen of zo?
- Waarom zouden wij iets verwerpen, wat de mensen er toe
brengt om een ogenblik blij te zijn? Wij verwerpen alleen die
vieringen van het feest, die drijven op orgiastische dromen,
die dan bovendien nog maar zelden waar worden. Aan de andere
kant vragen wij ons af, waarom de mensen niet vaker zo onge-
dwongen samen kunnen zijn en te samen een feest kunnen vieren.
Kortom: al doen wij in de geest niet aan carnaval, toch menen
wij bijna allen, dat een avondje carnaval vieren meer doet
om gevoelens van medemenselijkheid te wekken, dan drie t.v.
avonden vol forums, die mompelen over medemenselijkheid, onder-
ontwikkelde gebieden, de ellende in vele landen en de arbeids-
problemen van eigen land.

Wij zien, dat de mensen, juist door deze mogelijk wat uit-
bundige feesten, ook weer veel gemakkelijker in bedwang houden
en inpassen in het dagelijkse leven, dan zonder dit mogelijk
zou zijn.

En wie het hiermede niet eens kan zijn geef ik de raad
geen carnaval te vieren, maar anderen de vrijheid niet te ont-
nemen, om zich eens lekker af te reageren. En laat u vooral
niet door sommige christenen opzetten tegen dergelijke " hei-
dense" feesten, want werkelijk christendom is nog altijd: God
in je hart en een lach op je gezicht.

x Hoe was het met de overgeganen in de kampen?

- Een geest overziet alles, niet alleen de uiterlijkheden.
Sommigen konden dit verwerken. Ik heb meegemaakt, dat enkele
slachtoffers, die kort voor de bevrijding van hun kamp nog
werden mishandeld en neergemaaid, probeerden die geest van
een bewaker te helpen, die bij de komst vande geallieerden
zijn wapens had weggegooid en daarna door de gedetineerden
wreed werd gedood. Want toen zij alles beseften, wat zich in
die bewaker afspeelde, gevoelden zij geen haat meer, maar
alleen nog deernis. Voor mensen, die geen inzicht krijgen
in de gehele persoon, zou dit veel moeilijker, zoal denkbaar
geweest zijn. Maar wie zichzelf niet kan aanvaarden, vlucht
weg in het duister.

Tenslotte dit: Ik besef, dat hetgeen ik u voorlegde voor
mensen erg moeilijk is. Wij geesten hebben het wat dit betreft
veel gemakkelijker. Aan de andere kant: omdat je als geest een
beter inzicht krijgt in werkelijke samenhangen, dan voor een
mens denkbaar is, zul je ook beseffen, waarom verdraagzaam-
heid zo belangrijk is.

Al het lichtende in de kosmos is gebaseerd op harmonie.
Niet op verwerping, afweer, veroordeling, maar in feite op
een soort versmelting. Een geest, die dit gaat beleven, zal
zich soms, zoals ik, geroepen voelen dit de mensen duidelijk
te maken.

Dan spreek je over verdraagzaamheid in een heel onver-
draagzame wereld, juist om de mensen duidelijk te kunnen
maken, dat het geen zin heeft uit te roepen: anderen zijn on-
verdraagzaam, dus ben ik het ook. Voor geestelijke vrijheid,
het ontwikkelen van alles, wat je in jezelf nodig kunt hebben
aan krachten, aan harmonie, inzicht, is de verdraagzaamheid
in feite essentieel, is zij bepalend voor je vermogen om zelf
vrij te zijn. Alleen dan kun je beantwoorden aan de werkelijk-
heid, die boven alle grenzen bestaat.

Goeden avond.

Sterk bekort.

d.d. 3 februari 1978

-0-0-0-0-0-

- 394 -